

Historisch-sociologe en Juliana-biografe Jolande Withuis (1949) groeide op in een communistisch gezin, waar schoonheid en huiselijkheid het aflegden tegen politieke dogma's. "Pas vanaf m'n 23ste leerde ik gewoon plezier hebben."

TEKST: MINOU OP DEN VELDE. BEELD: BRENDA VAN LEEUWEN. VISAGIE: MANOUS NELEMANS

Droomwonen "Ik ben geboren in Zutphen, maar opgegroeid in Amsterdam. Mijn kindervakanties bracht ik in Zutphen door bij mijn tantes en oma. Die plek bleef me altijd trekken. In 1995 vond ik Amsterdam naar en agressief geworden, en ben hier op proef gaan wonen. Die zomer schreef ik een heel boek en fietste alsmaar langs de IJssel. Fantastisch! In 2003 hebben we hier dit huis gekocht. Onze tuin is een oase van stilte, op twee minuten van de HEMA. Vanachter mijn schrijftafel kijk ik uit over de stadsmuur. Echt droomwonen."

Prestatie "Deze tas van Hester van Eeghen kreeg ik van mijn ouders voor mijn boek *Na het kamp*. Daarin laat ik zien dat de communisten de oorlog hebben misbruikt. Wat mijn vader daarvan vond is me nooit duidelijk geworden. Gezellig praten en familiegedoe, dat was burgerlijk. Helaas heb ik pas na zijn dood van mensen gehoord dat hij erg trots op mij was. Een beetje te laat. Dat ik toch die tas kreeg was genereus. Ik zal dat nooit vergeten. Los van wat ze van mijn boek vonden, zeiden ze: 'We willen je mooie prestatie belonen.'"

Jolande Withuis → *Pas na zijn dood hoorde ik dat mijn vader trots*

op me was → *Zonder psychoanalyse had ik nooit durven schrijven* → *Naar de*

Verzet "Dit is een foto van een borduurwerk dat nu in bezit is van het Rijksmuseum. Het is gemaakt door Atie Siegenbeek van Heukelom, een geweldige feministe, verzetsdame en tekenares die ik ooit interviewde. Ze heeft dit in allerlei concentratiekampen gemaakt. Eerst zat ze in Vught, toen in Ravensbrück, en daarna nog in vijf andere kampen. Ze vertelde me dat veel Slavische vrouwen daar bonte hoofddoeken droegen. 's Morgens stonden ze urenlang op appel, en na afloop vroeg ze of ze een draadje uit hun doek mocht purken. Na haar dood gaf haar familie me Aties doos met borduurzijde."

Dienen “Dit schilderij van Jeanne Bieruma Oosting had ik bij Christie’s gezien. Mijn man heeft er op geboden terwijl ik op de operatietafel lag. Bij mijn promotie, jaren eerder, mocht ik van mijn vrienden een schilderij kopen. In de galerie waar werk van Oosting hing, zag ik niks. Twee dagen later werd ik gebeld, Tom nam op. Enfin, ik mocht langskomen in haar atelier.

Ze vroeg meteen: ‘Was dat nou een man die opnam? U bent toch een geleerde vrouw, u kunt toch geen twéé heren dienen?’ Ik was verbluft! Zij behoorde tot de eerste feministische golf die werk eiste voor ongehuwde vrouwen. Haar keuze om te schilderen betekende dat haar deftige familie haar verstootte en zij schoonmaakster werd. Ze is nooit getrouwd, maar wél succesvol geworden.”

Vastleggen “Toen zwerfkat Dikkop kwam aanlopen, was hij heel angstig. Na dagen stapte hij pas de drempel over. Wat later sprong hij ineens op de bank. Maar ik heb niet netjes een logboek bijgehouden van hoe lang het duurde voor hij ook naar boven durfde. Eén maand, drie maanden? Ik vind het ook jammer dat ik, toen mijn borst eraf was gehaald, niet heb bijgehouden wanneer ik voor het eerst niet aan kwade cellen dacht. Als je kanker hebt neem je aan dat je voor altijd zult denken: ojee, waar zit het nu? Een goede vriend zei: er komt een moment dat je het vergeet. Ik geloofde er niets van. Maar het is wel gebeurd. Ik had dat proces op willen schrijven, om te kunnen zeggen: kijk, na zoveel tijd was ik het opeens vergeten. Zó werkt dat in een brein.”

Lapjes “Ik hou van kleurige lapjes. Daar maak ik sjaals van. Ik ben te groot voor mooie kleren, en ik hou niet van winkelen, dus een sjaal is een fijne methode om toch iets moois te kunnen dragen. Vroeger hield ik al van handwerken, maar ik was er heel slecht in op school. Meisjesdingen vind ik nog steeds vreselijk als ze verplicht zijn.”

Tabak “Mijn vader was journalist bij *De waarheid*. Taal luisterde nauw, op het belachelijke af. ‘Marx heeft niet gezegd dat godsdienst opium vóór het volk is maar opium ván het volk. Voor het volk, dan wordt het het volk opgedrongen, en ván het volk dan is het een echte behoefte.’ Als je van jongs af aan bij elke zin dat soort correcties krijgt, leer je wel te formuleren. Dat is fijn als je later gaat schrijven. Mijn proefschrift was rücksichtslos over de club van mijn vader. Ik moest mijn verleden van me af schrijven. Mijn biografie van Pim Boellaard vertegenwoordigt het omgekeerde van mijn afkomst. Zo’n deftige rijke werkgever, monarchist en anticommunist. (lacht) En ik ga dan laten zien dat die man heel goeie dingen heeft gedaan als verzetsheld. Ik heb twee keer met Boellaard gesproken. Hij was heel oud en ziek. Ik mocht zijn pijp vullen. Na zijn dood schonk zijn zoon me zijn tabaksdoos.”

kapper? Dat was tuttig, op uiterlijk gericht → Ik weet niet meer wanneer ik voor het eerst niet aan kwade cellen dacht → Ik ben te groot voor mooie kleren

Opsmuk “Mijn oma spaarde dit servies in de jaren 30, van Zijlstra koffiebonnen. Als ik gasten heb, stal ik zo twintig delen uit vol hapjes. Maar als feminist vind ik het idee dat vrouwen alsmaar bezig moeten zijn met ontvangen en gezellig koken, vooral benauwend. Waar die aversie vandaan komt? Onder communisten wordt gezelligheid en opsmuk burgerlijk of aanstellerig gevonden. Aan onze muur thuis hing eerder een affiche met de dokwerker dan een stilleven met bloemen. Ik durfde ook niet naar de

kapper, dat was tuttig en op uiterlijk gericht. Pas toen mijn huisarts me naar psychoanalyse stuurde, op mijn 23ste, leerde ik gewoon plezier hebben en genieten van mooie dingen zoals dit servies, of kleding. Daarvoor durfde ik nauwelijks de straat op. Raakte in paniek als ik iets voelde, of ergens blij van werd. Het moest allemaal politiek verantwoord, en vooral niet persoonlijk zijn in mijn leven. Vreugdeloos. Die analyse heeft iets bevrijd. Zonder dat had ik nooit durven schrijven. Nooit écht zelf durven nadenken.”

Verrukkelijk “Ik ben dol op kleurige schriftjes. En op Mark Rothko. Dit komt uit de Tate Gallery. Verrukkelijk dat er museumwinkels bestaan waar kunst wordt gereduceerd tot decoratie. Wat Rothko trouwens uitdrukkelijk verboden heeft, haha.” ■

Jolande Withuis werkt aan een biografie over prinses Juliana. Haar boek *Weest manlijk, zijt sterk. Pim Boellaard (1903-2001). Het leven van een verzetsheld* kost € 15. Haar essays over vrouwen zijn verzameld in *De vrouw als mens*, tijdelijk € 12,50.